
Document per a servir de canemàs *

per Raymond Roussel

(*Tercer document*)

A Lourdes, en una petita capella, hi ha un reliquiari que conté dos manuscrits dictats per la ignorant Bernadette, cadascun dels quals és autènticat amb una creu de la seva pròpia mà, traçada damunt de testimonis signats.

A cada pelegrinatge, una noia escollida a consciència, que la seva puresa fa digna de tocar-los, els llegeix a la multitud:

«Un dia se m'aparegué una dama de físic altiu i de discurs curiós.

»Era la fada Fussiva; una de les seves congèneres s'acabava de morir a tres mil anys tocats, i jo havia de succeir-la.

»D'un sol gest va fer néixer un riu d'un blau intens, i se'ns endugué un esquif tan luxós que les seves veles, ben inflades malgrat tot, tenien entredosos de randa.

»En atènyer el reialme de les fades, van donar-me un arc i fletxes per tirar un mapa celest, car la meva fada madrina havia de ser una estrella designada per l'atzar.

»La quarta fletxa va tocar la carta prop de l'estrella Cirene, i el seu nom esdevingué el meu.

»Més tard van introduir-me en una sala on l'anciana reina de les fades, molt bella encara, sermonejava a crits i gairebé renyava una fada jove que, encarregada de daurar les taques del sol, havia deixat passar l'estona inexcusablement i duia encara intacte el full d'or enrotllat que hauria hagut de fer servir.

* Extret del llibre *Comment j'ai écrit certains des mes livres*. Agraïm a la senyora Laetitia Ney d'Elchingen la seva amable autorització per publicar la traducció catalana d'aquest text de Raymond Roussel.

»Després d'aquesta escena van presentar-me a la reina, la qual em conduí a les meves habitacions.

»Primer de tot, travessàrem la *sala de les fórmules màgiques caduques*, les parets de la qual eren entapissades de textos esgrogueïts pel temps.

»La sala següent l'omplien aquells que les fades havien cobert de dons: estàtues fetes expressament d'acer, metall d'infinita duresa, apte per a emblematitzar llur immortalitat!

»Per demostrar-me que havia esbronat la jove fada a gratcient i que temia l'abús de poder, la reina em donà com a refrany mental favorit d'ella un text que va llegir-me tot mirant el sòcol de l'estàtua de Crates.

»Era *El lleuger colós roig*, una sàtira en què Crates contrasta la incapacitat d'un cèsar imaginari amb l'omnipotència que li concedeix la seva porpra, i en què palesa el *dol purpurí* tot mostrant el poble subjugat pel tirà.

»L'estàtua més propera evocava un adolescent vertit de collegial. I en manifestar en veu alta la meva admiració de veure juntes tanta joventut i tanta glòria, la reina em digué:

»—És Héctor Prangel. En veure que, con a simple milicià, el seu pare, Léon Prangel, havia donat prova d'un heroisme que mai no sortí a la llum, les fades van reparar la injustícia aprofitant el seu molt lloat amor paternal. A quinze anys, i havent-se convertit de sobte en un virtuós de la ploma per gràcia d'elles, Héctor va escriure una tragèdia notable, *El rei Èdip V*, representant d'una dinastia imaginària fundada per l'espòs de Jocasta. En una mena de preludi, Èdip V parla, tot confessant que li costa de fer-ho, del seu origen tèrbol, el qual el col·loca en una posició incòmoda per a regnar, i jura que se'n rescabalarà amb la virtut. Manté la seva paraula, i a tot respon amb un díctic-precepte d'una gran profunditat.

»Llavors la reina em dugué a una altra sala, que tenia les parets plenes de llibres.

»—Aquí només hi ha contes de fades —digué—, i aquí teniu l'únic exemplar conegut del *Compendi de la història de les fades* d'Escieur.

»I em mostrava un volum col·locat honoríficament al bell mig de la sala damunt d'un faristol envoltat, però no del tot, d'un emparrat d'or guarnit de fullatge.

»No gaire lluny de nosaltres una dona molt lletja tenia sota el braç una pila de llibres nous de color de rosa, i els acabava de fer un lloc en un prestatge. Després que la reina li cridés: "Vine, Krístula", va desar ràpidament els llibres i s'atansà.

»Fussiva m'havia parlat de Krístula, que gaudia de gran influència a causa de l'amistat de la reina, feliç que tanta lletjor compensés els seus bells gests.

»Aviat vaig continuar avançant. La reina, que volia tornar-se'n, em confià a Krístula.

»En sortir de la biblioteca, vaig trobar-me primer en un corredor, i després d'haver travessat la primera porta de la dreta, a la *cambra de la dolça transmutança*, reservada a les fades novelles, atordides encara pel canvi del seu fat. Segons em contà Krístula, una mà invisible i repressora hi castigava amb una ferida tota tendència a una supèrbia exagerada.

»Quan Krístula va ser fora, vaig tenir una visió que em féu recular esfereïda: era la meva pròpia silueta, però extremament prima; la qual cosa evocava uns dejunis interminables.

»Vaig comprendre que, culpable de bruixeria, el cel acabava d'illuminar-me sobre la manera d'assolir la meva salvació.

»Vaig esperar fins ben tard de nit per fugir i vaig retrobar l'esquif, a bord del qual, gràcies a una ràfega de vent favorable, vaig tornar al punt de partida.

»I vaig lliurar-me a uns dejunis purificadors severíssims.»

Mentre que aquest escrit, fet evidentment a plaer, sedueix per la seva forma acurada, l'altre, fet en cursives i ple d'abreviatures, exhala les presses: és l'exquisida *Cançó de bressol per al nen Jesús*, que brollà un Nadal dels llavis de Bernadette, sobtadament inspirada.

Després d'haver fet les dues lectures, alçant una petita portella d'or al fons de la capella, la noia fa aparèixer un os i una branca constellats de brillants que han ofrenat uns fanàtics.

Després, tot mostrant l'os, parla d'Ovide Torchu.

Un dia, quan passava prop d'un grup de soldats entaulats davant d'una taverna, Bernadette s'aturà de sobte. Un d'ells, Ovide Torchu, jornalier de mala fama, s'acabava de tallar el polze de la mà dreta tot cridant: «Prou instrucció!»

Bernadette recollí el dit i prengué la mà mutilada, que a l'instant i gràcies a ella esdevingué novament completa i normal.

Al mateix temps, Ovide Torchu s'havia transfigurat. Fou un bon soldat i més tard un home honest, i en el seu testament ordenà que després de mort el seu dit fos mutilat de nou per convertir-se en relíquia.

Tot seguit, mostrant la branca, passa a Luc Neytral.

Un matí d'un dia fred d'hivern, en topar-se en un camí amb Luc Neytral, que anava cap a muntanya, Bernadette exclamà: «L'aigua glaçada us foraviarà, no travesseu fins que no veieu el teix.»

Cap al migdia, vorejava en un turó un riu gelat. A l'altra riba, s'hi veia una balma que li semblà adient per a menjar-hi a cobert, i més lluny, un teix.

Impressionat, tingué cura d'anar a travessar davant del teix.

Havent arribat a la balma, per curiositat, llançà en bona direcció una pedra que desaparegué després d'esberlar la capa de glaç, molt fina en aquell indret per causa d'una font subterrània d'aigua calenta que es descobrí gràcies a aquest esdeveniment.

Després de l'àpat, tot pensarós, Luc Neytral agafà, en un gest pietós, una branca del teix.

traducció de M. Rosa Pla i Huberti